

Leif Gunnar Engedal

INNSATTE PÅ PILEGRIMSVANDRING

PRESENTASJON AV OPPLEGG OG INNTRYKK FRA ET PÅGÅENDE FORSKNINGSPROSJEKT

I. Introduksjon – bakgrunn og motivasjon for prosjektet

De siste tiårene har vi vært vitne til en omfattende revitalisering av pilegrimstradisjonen. I et sekularisert Europa går nå hvert år millioner av mennesker på tidligere gjengrodd pilegrimsveier. Pilegrimsmålene er som før gjerne katedraler, helgenrelikvier, hellige steder m.m.. Dette skjer både i "det katolske Sør" og i "det protestantiske Nord". Også her hjemme må dette noteres som et interessant nytt fenomen i norsk kultur og samfunnsliv. Et profilert uttrykk for denne nye interessen for pilegrimstradisjonen foreligger i utredningen fra 2008 med den minneverdige tittelen: "På livets vei. Pilegrimsmotivet – et nasjonalt utviklings-prosjekt".¹ Framstillingen her og en rekke andre steder viser hvordan pilegrimstradisjonen slik den tar form i vår kultur i dag fungerer som et interessant "møtested" for en rekke ulike interesser. Her møtes historiske, kulturelle og kirkelige interesser og engasjement for friluftsliv og glede over norsk natur. Og gjennom alt vever det seg tydelige tråder av næringslivsinteresser, nasjonal identitetsbygging og ønske om revitalisering av religiøst liv.

Et så vidt påfallende nytt trekk i vår kultur kaller på kritisk refleksjon og forskning i lys av mange ulike faglige perspektiver. Det er derfor et prisverdig initiativ KIFO har tatt gjennom organisering av denne konsultasjonen. Når det gjelder min egen interesse for pilegrims-vandringene, er det i tillegg til den allmenne interesse for bevegelser i forholdet mellom kirke og kultur, nærliggende å nevne følgende: For det første oppdrag med faglig veiledning av to oppgaveskrivende pilegrimsprester. Kjell Skartseterhagen gjorde et interessant arbeid med analyse av det omfattende materialet som finnes i klipparkivet i tilknytning til pilegrims-arbeidet i Nidaros.² Rolf Synnes var på sin side på leiting etter fruktbar teologisk refleksjon i møte med pilegrimsvandringene på protestantisk mark.³ Som så ofte ellers bidro dette veiledningsarbeidet til ny innsikt hos veilederen og interesse for videre arbeid med spørsmål knyttet til pilegrimstematikken. Jeg har derfor bl.a. anvendt pilegrimsmotivet i analyser av trekk i en postmoderne spiritualitet.⁴

Denne interessen ble vendt i en spesiell retning gjennom samarbeidet med Hans Olav Gilje, fengselsprest på Bastøy fengsel. Han har gitt meg del i noen av de erfaringer som man har gjort i pionerarbeidet med innsatte som går pilegrim til Nidaros. Dette stimulerte min interesse ytterligere: Hva er det som gjør at fanger i norske fengsler ønsker å gå pilegrim til Nidaros? Hva opplever de underveis? Finnes det koplinger mellom "klassiske" motiver knyttet til 'bot', 'soning' og 'oppgjør' og det å gå pilegrim i dag? Hvilke erfaringer er det de innsatte tar med seg videre

